

ŠTUDIJSKA SKUPINA ZDRUŽENJA VOJAŠKIH GORNIKOV SLOVENIJE

Združenje vojaških gornikov Slovenije (ZVGS), ki je kolektivni član Zveze slovenskih častnikov (ZSČ), s številnimi dejavnostmi aktivno sooblikuje civilno-vojaške odnose tako v domovini kot mednarodnem okolju. Eden od stebrov delovanja je vojaško strokovno področje, s poudarkom na odstiranju zgodovine vojaškega gorništa in smučanja, zato nedavna ustanovitev študijske skupine pomeni novo dodano vrednost. O tem smo se pogovorili s prvim koordinatorskim, nekdanjim predsednikom ZVGS, brigadirjem v pokoju Janezom Kavarjem.

Za začetek vas prosim, da za naše bralce, ki ZVGS še ne poznajo, združenje na kratko predstavite. Kaj je njegovo poslanstvo in kateri so stebri delovanja?

ZVGS je leta 2007 nastalo iz leta 1994 ustanovljene Gorske sekcije pri ZSČ. Letnici sem navedel kot dokaz, da nismo prav mlada organizacija, pa tudi ne s predolgo ustaljeno tradicijo in zato še uveljavljamo nova področja svoje dejavnosti oziroma ciljev. Mogoče bo zvenelo suhoparno, ampak sledimo svojemu statutu: »Združenje vojaških gornikov Slovenije temelji na vrednotah prizadevanj za mir in spoštovanje človekovih pravic, ohranjanju vrednot gorske narave, vzpodbujanju prijateljstva med vojaki-gorniki ter negovanju spomina na padle vojake v gorah!« Od tu črpamo ideje delovanja, pa tudi voljo za delo. Marsikaj iz ponosne

slovenske vojaške zgodovine je bilo v preteklosti načrtno in namenoma zamolčano. Naše združenje si prizadeva odstirati segment zgodovine slovenskega vojaškega gorništa.

Vojaške gornike med drugim družijo tudi spoznavanje slovenske vojaške zgodovine, zanesenjaki tematiko tudi aktivno preučujejo in s skupnimi moči so se v združenju rodili številni projekti. Kako bi strnili opravljeno delo?

Odkrit interes za poznavanje svoje vojaške zgodovine pomeni zavedanje svoje nacionalne identitete, kar včasih ni bilo brez posledic zaradi poudarjanja nekih drugih vojaških zaslug in zgodovine. Na drugi strani pa učinkovito sodobno bojevanje v gorskem svetu temelji na zgodovinskih izkušnjah in zakonitostih. Oboje

je predmet zanimanja naših članov. Dragocena kolekcija informacij in podatkov s strokovno presojo profesionalnih vojaških zgodovinarjev vodi k novim odkritjem ali vsaj dokumentiranju že obledelih spominov na minula dogajanja. Naši člani, ljubiteljski proučevalci vojaške gorniške zgodovine, so neprecenljivi zbiralci in vir podatkov o preteklosti. Počasi nam uspeva združevati vedenja o preteklosti po posameznih področjih in o pomembnih posameznikih. Uspelo nam je na primer strniti oris bogate vojaške zgodovine Ljubelja. Lani smo obudili spomin na bitko na Ljubelju septembra 1813, ki je s porazom Napoleonovih čet pomenila začetek razpada Ilirskih provinc. Prvi pri nas smo se z Vojaškim muzejem Slovenske vojske (SV) lotili obvarovati pozabe ene najbolj slovensko specifičnih enot Teritorialne obrambe (TO) – alpske izvidniške vode TO. Ravnokar je v sodelovanju z ZRC SAZU izšla knjiga o Rudolфу Badjuri, enemu najbolj vsestranskih Slovencev bližnje preteklosti, ki je bil tudi vojaški častnik, častnik gorskih enot, Maistrov borec, vojaški smučar, pa geograf, pobudnik planinstva in izletništva, utemeljitelj slovenskega smučarskega izrazoslovja, iskren domoljub ... Prepričan sem, da zbiramo in ustvarjamo osnove, ki bodo v prihodnosti lahko izhodišče za poglobljeno strokovno proučevanje. Zadovoljni

smo, da nas vse bolj prepoznavajo strokovnjaki in veseli smo vzajemnega dopolnjevanja. Našli smo pot k ciljem – če uporabim misel Nejca Zaplotnika!

Številne ideje in velika želja po nadgradnji dela so nazadnje konec oktobra privedle do ustanovitve Študijske skupine ZVGS. Nam zaupate kaj o tem? In seveda, kakšno je njeno poslanstvo?

V dokaj množični organizaciji, kot je naše združenje, je ob paleti dejavnosti razumljivo raznoliko zanimanje. Povsem spontano se je začela »kristalizirati« sku-pina posameznikov, ki se je več in bolj posvečala raziskovanju, odkrivanju, dokumentiranju, publiciranju z vojaškokorniškega področja. Logično je bilo hotenje iz prizadevanj posameznikov ustvariti sinergijo, prizadevanja spraviti na skupni imenovalc, koordinirati. In vznikla je pobuda o osnovanju študijske skupine. Njeno poslanstvo je proučevanje, raziskovanje, publiciranje, dokumentiranje in arhiviranje strokovne problematike vojaškega gorništvu in vojaškega smučanja ter zgodovine slovenskega in tujega vojaškega gorništvu in vojaškega smučanja. Menim pa, da bo najbolj pomemben rezultat prizadevanj študijske skupine promocija vsega omenjenega. Bilo bi preveč ambiciozno, če bi hoteli poseči na strokovno polje dela vojaških zgodovinarjev, kot tudi na polje snovanja sodobnih načinov bojevanja v gorskem svetu. Lahko pa smo vez med preteklostjo in prihodnostjo, predvsem z izkušnjami.

Kdo so člani študijske skupine in kdo se ji lahko pridruži?

Sodelavec v skupini je lahko vsak član ali vsaj simpatizer našega združenja, ki ga področje in cilji dela skupine zanimajo. V skupini smo se ob ustanovitvi našli znanstvenik, upokojeni in aktivni vojaški častniki, ljubiteljski proučevalci in zbiralci vojaške zgodovine, obramboslovec ... Vrata skupine bodo vedno odprta za vse, ki bodo prišli z novimi idejami in vedenji, zlasti pa z veseljem in voljo do dela!

Na ustanovitvenem sestanku ste se pogovorili tudi o oblikah dela. Kako bo delala skupina, katere metode boste uporabljali? Bo pristop bolj poljuden ali povsem strokoven, celo znanstveni?

Soglasno smo se dogovorili za odprt, širok in »akademski« pristop k delu in skupni dejavnosti, vendar tudi za vzajemno

sodelovanje in sledenje istim ciljem. Že ustanovno članstvo skupine omogoča tak pristop, prepletanje ljubiteljske zagnanosti in strokovne presoje. Želimo biti tudi odprti navzven, posredovati, promovirati področja, s katerimi se ukvarjamo. Radi bi združevali zgodovinske izkušnje s potrebami sedanjosti in z oblikovanjem vizije o prihodnosti: iz tradicij za nove čase! Vojaško gorništvu in vojaško smučanje nista nekakšna vojaška športa za zabavo in veselje, kot se včasih zdi oziroma ju poenostavljeno obravnavamo. Veščini gorništvu in smučanja v vojaškem smislu, oz. pri vojaški uporabi, postaneta predvsem sredstvo. Sredstvo za premik v težko prehodnem svetu in ekstremnih vremenskih pogojih, za preživetje. Veljajo izkušnje. Priti do njih ni vedno lahko. Zelo poljudno opazovanje in proučevanje ima lahko strokovno podlago in lahko postane katalizator znanstvene obravnave določenega problema ali situacije. Takšen pristop bo nekakšno vodilo, princip, metoda našega dela.

Osnovani so že ideje za projekte in osnovni programski načrt. katerim temam se boste posvetili?

Zanimivih tem ali področij dela je mnogo več, kot smo se jih na začetku sposobni lotiti. Ker smo prostovoljno združenje, je prav, da so prioriteta področja, ki so posameznikom najbolj blizu in zanje najbolj zanimiva, vendar znotraj širšega – skupnega – področja vojaškega gorništvu in vojaškega smučanja. Vem, da zelo poudarjam »vojaškost« področij našega ukvarjanja, kar pa izhaja iz vrednot in ciljev našega združenja. A mnoge dejavnosti po svetu in pri nas so se v osnovi razvile iz vojaških dejavnosti, spoznanj in izkušenj. Smučanje je tipičen primer, zlasti na Slovenskem, kar premalo vemo! Litijan nadporočnik Rudolf Badjura je 1924 napisal knjigo Smučar, v kateri je utemeljil še danes veljavno slovensko smučarsko izrazoslovje. Ljubljčan kapetan Karel Tauber je 1933 napisal prvi (jugoslovanski) vojaški smučarski priročnik. V moj domači »smučarski« Tržič sta 1923 prinesla smučarijo nekdanja vojaka Jelenc in Seljak, brez katerih zelo verjetno tudi Bojana Križaja ne bi bilo. Dinko Bertoncelj in Franci Jerman sta približno 1960 v Bariločah pod Andi za argentinsko vojsko napisala prvi smučarski priročnik in tako postavila tudi temelje argentinskemu smučarskemu športu.

Zagotovo pa bo posebne pozornosti Študijske skupine ZVGS deležno prizadevanje za osnovanje vojaškokorniške in vojaškosmučarske zbirke v okviru Vojaškega muzeja SV. Mi smo in bomo predvsem zbiralci podatkov, gradiv in artefaktov oziroma vojaško-zgodovinsko zanimivih predmetov, strokovnjaki iz muzeja jih bodo zgodovinsko obdelali, ovrednotili in razstavili. Spet kot izkušnja iz preteklosti, za sedanjost in prihodnost.

Projekti zahtevajo tudi določena finančna sredstva, predvsem publicistična dejavnost, finančne razmere pa temu niso naklonjene, kar ste izkusili že tudi sami. Kako vidite ta segment?

Žal za sedanjost drži navedba iz vprašanja! A sodobni mediji omogočajo tudi še drugačne in nove načine publiciranja in ne le zgolj tiskanja. Pa tudi to drži, da je za knjigo predvsem pomembna vsebina, ne pa zgolj trde in bleščeče platnice. Če bomo izdelali vsebine s strokovno težo, bo najbrž tudi interes za publiciranje. Treba se bo pač znajti. Kjer je volja, je pot!

ZVGS se lahko pohvali s trdno vpetostjo v mednarodno okolje, predvsem sosesčino, kjer sodeluje s podobnimi združenji, je tudi član IFMS, Mednarodne federacije vojaških gornikov. Bo študijska skupina sledila temu zgledu?

Živimo v globalnem svetu in brez čezmejnega in še bolj geografsko daljnosežnega sodelovanja ne gre. Iz tujine, iz sodelovanja s sorodnimi organizacijami onkraj Soče in onkraj Karavank, pa tudi onkraj Atlantika, odkrivamo in prinašamo neprecenljive podatke o slovenskem vojaškem gorništvu in smučanju. O smučarski tekmi ameriške vojske na Mangartu 3. junija 1945 pri nas do nekaj let nazaj skoraj nismo vedeli, Američani pa so nanjo praktično pozabili. Če upoštevamo, da je na njej zmagal narednik Walter Prager, ameriški vojak švicarskega rodu, prvi (!) svetovni prvak v smuku v švicarskem Mürnu 1931, smo skupaj odkrili zares dragulj svetovne smučarske zgodovine, ki dobiva vse večjo veljavo. Kot so dragulj tudi slovenske partizanske smučarske tekme v Cerknem januarja 1945. V tujini občudujejo pričevanja o tej edinstveni tekmi, o kateri svet skoraj ne ve, kot žal tudi doma premalo. Se je kdo od športnih teoretikov že poglobil v življenjsko moč, silni naboj športa, partizanske tekme v Cerknem ali Američanov na Mangartu,

še v času divjanja vojne vihre oziroma med že doseženim mirom v Evropi in še pred japonsko Hirošimo, kamor naj bi Američani odšli kmalu po mangartski tekmi? Iz teh delcev vojaške zgodovine se lahko ogromno naučimo. Deliti zgodovino s svetom in biti del svetovne zgodovine je draž! Za to si prizadevam.

ZVGS tesno sodeluje s Slovensko vojsko, na prvem mestu s 132. gorskim polkom iz Vojašnice Boštjana Kekca na Bohinjski Beli, kjer ima združenje tudi svoj sedež. Kako bi opisali to sodelovanje in kakšni so obeti za naprej?

Številni naši člani so bili pripadniki predhodnih enot 132. GORP SV. V naših vrstah je tudi precej aktivnih pripadnikov polka, Gorske šole SV in zdaj NATO Centra odličnosti za gorsko bojevanje (COGB), morda res še premalo. Sodelovanje ZVGS s polkom in centrom temelji na principu – iz roda v rod! Bom odkrit: v vseh naših glavah, obojstransko, je to včasih še težko razumeti, nimamo še tradicije. Največkrat je posredi kakšen povsem neracionalen zadržek. Kakor koli, veliko je odvisno od poveljujočih v SV. A z vsako skupaj izvedeno dejavnostjo smo si bliže in bolj povezani, tesneje in še več sodelujemo. Polk in center sta nam v veliko in nenadomestljivo pomoč in podporo, kot SV nasploh. Prizadevamo si, da smo tudi mi (ZVGS) v pomoč in podporo Slovenski vojski, tudi kot nekakšna vez med vojsko in civilno družbo. Pa ne le na proslavah, ampak tudi pri strokovnih dejavnostih. Vendarle imamo starejši izkušnje še tudi iz let pred 1991, iz vojne za Slovenijo, iz nastajanja gorske enote SV, Gorske šole SV, Centra odličnosti ... Lepo in v veliko vzpodbudo nam je spoznanje, da sedanji pripadniki gorskih enot SV to cenijo in jih zanima.

Veliko mednarodno priznanje in seveda tudi odgovornost za slovenske vojaške gornike je ustanovitev Natovega Centra odličnosti za gorsko bojevanje s sedežem v Poljčah na Gorenjskem. Ponuja se velik potencial za sodelovanje. Kakšne so možnosti?

Ustanovitev NATO COGB je rezultat velikega spoštovanja zavezništva slovenskemu gorništvu in smučanju, ne le vojaškemu! Menim, da smo edina članica zavezništva, ki ji je bilo izbrano področje odličnosti predlagano, nismo si ga morali z mukami in s financami »zlobirati«. To premalo cenimo in premalo se zavedamo, da gre za nacionalni projekt, ki je predvsem priložnost. V tujini nemara bolj cenijo dosežke slovenskega alpinizma kot mi sami doma, enako velja za smučanje. Projekt bo uspel, če bomo znali in hoteli združiti moči in znanje in uporabiti izkušnje iz preteklosti, tradicije, zgodovino. Upam, da nam bo s centrom uspelo preseči »vrtičkarstvo«, ki se ga tako radi gremo, tudi okoli slovenskega vojaštva. ZVGS bomo centru zagotovo lahko največ pomagali pri izkušnjah iz preteklosti, prav na področjih, s katerimi se ukvarja študijska skupina. NATO COGB pa je predvsem tudi odlična priložnost za promoviranje vsega, kar smo v vojaškem gorništvu in smučanju Slovenci dosegli, kar zmoremo in kar znamo!

Brigadir Kavar, hvala, da ste si vzeli čas in izčrpno predstavili Študijsko skupino ZVGS. Želimo vam uspešno in plodovito delo, ki ga bomo z veseljem predstavili tudi v Obrambi.

Jure Mikelj
Foto: ZVGS

Janez Kavar, brigadir v pokoju

Rojen 1950, osnovno šolo je obiskoval v Križah. Tehniško srednjo šolo je končal v Kranju. Na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani, smer RTV – izredni višješolski študij, je diplomiral leta 1983 z nalogo Tehnično tehnološki načrt TV prenosov ZOI 84 Sarajevo – alpske discipline in si pridobil izobrazbo inženir elektrotehnike. Vojaško kariero je začel 1969 v Šoli za rezervne oficirje v Bileci v BIH. Od leta 1970 do leta 1991 je kot rezervni častnik opravljal različne dolžnosti v Teritorialni obrambi Slovenije. Leta 1991 je sodeloval v vojni za Slovenijo in postal poklicni častnik TO Republike Slovenije. V letih od 1991 do 1995 je bil namestnik poveljnika in nato poveljnik TO Gorenjske pokrajine (3. pokrajinski štab TO Kranj). V šolskem letu 1995/96 je diplomiral na US Army War College v ZDA (vojna šola kopenske vojske ZDA). V letih 1996 do 1999 je bil načelnik oddelka G7 (mednarodno vojaško sodelovanje) v Generalštabu slovenske vojske. V letih 1999 do 2003 je bil obrambni, vojaški, letalski in pomorski ataše RS v Washingtonu DC, akreditiran za ZDA, Kanado in Argentino. Od septembra 2003 do aprila 2005 je bil poveljnik Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje Slovenske vojske (PDRIU). Leta 2005 je bil vojaški predstavnik Republike Slovenije pri Evropski uniji v Bruslju, vse do upokojitve koncem leta 2006. Je veteran vojne za Slovenijo in nosilec več odlikovanj. O leta 1973 je učitelj smučanja. Od leta 1983 je gorski reševalec in vodnik lavinskega psa GRS. Šest let (1989-1995) je bil načelnik Odseka za zveze GRS. Od leta 1990 je amaterski radiooperater. Bil je predsednik Združenja vojaških gornikov Slovenije prvem mandatu. Piše zlasti o gorniški, smučarski in vojaško zgodovinski tematiki.

